

Recensie van: Weeks, J. (1985). *Sexuality and its discontents: Meanings, myths and modern sexualities*. London, New York: Routledge & Kegan Paul. / Oosterhuis, Harry. In: *Homologie*, Vol. 8, No. 2, 1986, p. 31-31.

Dit werk van de bekende Engelse homooloog Jeffrey Weeks draagt, evenals zijn vorige boek, *Sex, Politics and Society* (1981), het stempel van Michel Foucaults gedachtegoed. *Sexuality and its discontents* gaat over het wetenschappelijke en politieke denken over seksualiteit in de afgelopen eeuw. Helder zet Weeks in dit overzichtswerk uiteen hoe hedendaagse discussies (AIDS, het zedelijk offensief van rechts, pedoseks, de feministische houding ten aanzien van porno en SM) nog altijd sterk bepaald worden door noties waarvan de oorsprong teruggaat tot de negentiende eeuw. Zowel voorstanders van repressie en beheersing als seksuele hervormers en bevrijders vatten seksualiteit als vanzelfsprekend op als een biologisch en/of psychologisch gegeven buiten maatschappij en cultuur om, waarover een objectieve waarheid te verkrijgen zou zijn. Uitvoerig schildert Weeks de rol van de grotendeels biomedisch en psychologisch georiënteerde seksuologie in het ontstaan van deze naturalistische veronderstelling, die werd bestendigd in disciplines als de culturele antropologie en de sociobiologie alsook in bevrijdingsideologieën als die van Wilhelm Reich en Herbert Marcuse.

Volgens Weeks is de essentialistische benadering van seksualiteit nauw verweven met het Westerse individualisme, waarin het zelf geldt als een gegeven eenheid, van waaruit driften een uitweg zoeken. Opmerkelijk in dit verband is dat Weeks pleit voor een herwaardering van de psychoanalyse, althans bepaalde theoretische uitgangspunten van Freud waarmee deze het individualistische essentialisme ter discussie stelde. Freud stelde immers dat de seksuele identiteit niet gegeven is maar ontstaat in de context van menselijke relaties en culturele normen. Hoewel de psychoanalytische praktijk overwegend gericht was op de aanpassing van het individu aan de maatschappelijke orde, waarbij genitale heteroseksualiteit als norm gold, bood Freud met zijn inzichten een kader waarin het idee van een natuurlijke seksualiteit op losse schroeven kwam te staan. Vooral de Franse psychoanalyticus Lacan en zijn (deels feministische) volgelingen hebben Freuds inzicht dat het seksuele verlangen ontstaat in een ingewikkeld proces van identificatie nader uitgewerkt. Zij voegden daaraan toe dat identiteitsvorming en seksuele beheersing nauw met elkaar samenhangen. Weeks suggereert dat Foucaults idee van seksualiteit als historische constructie die tot stand kwam in een samenspel van kennis en macht, voortbouwt op het psychoanalytische denken.

In navolging van Foucault stelt Weeks dat het begrip van seksualiteit in termen van onderdrukking versus bevrijding ontoereikend is zolang niet wordt nagegaan hoe diverse vormen van seksualiteit vorm hebben gekregen door middel van conceptualisering, regulering en verzet. We moeten deze geschiedenis doorgronden, aldus Weeks, om te ontkomen aan de doodlopende weg van het essentialistische

denken. Met zijn positieve waardering van nieuwe seksuele identiteiten neemt Weeks tegelijkertijd enige afstand van Foucault. Het ontstaan van seksuele identiteiten hing weliswaar samen met de beheersing van 'afwijkingen' (zoals homoseksualiteit), maar identiteitsvorming was ook onmisbaar voor emancipatie en de strijd voor seksuele diversiteit.

Met het ideaal van seksuele diversiteit neemt Weeks stelling tegen bevrijdingstheorieën waarin de notie van een onbedorven natuurlijke seksualiteit tot norm wordt verheven. Sinds de jaren zestig en zeventig is duidelijk geworden dat grotere seksuele vrijheid en diversiteit wrijvingen en conflicten met zich mee brengen. Weeks wijst op de feministische discussies over porno, pedoseks en SM. Verschillende rechten en belangen zouden nauwgezet tegen elkaar moeten afgewogen, aldus Weeks, maar jammer genoeg ontaarden dergelijke afwegingen gauw in morele veroordelingen van bepaalde vormen van seksualiteit. De intrinsieke waarde van seksuele praktijken zou niet centraal moeten staan, zo betoogt Weeks; evenals in andere politieke en maatschappelijke verhoudingen kunnen alleen bepaalde algemene en basale rechten (zoals zelfbeschikking over het eigen lichaam en vrijwaring van dwang en geweld) als norm gelden.

Weeks is optimistisch over de toekomst van de toegenomen seksuele diversiteit in onze 'liberale pluralistische maatschappij'. Die zou niet wezenlijk worden bedreigd door het zedelijk offensief van nieuw rechts, religieuze groeperingen en bepaalde radicale feministen, aangezien er al te veel mensen zijn die van de toegenomen mogelijkheden profiteren en deze niet zonder slag of stoot zullen opgeven. Hopelijk krijgt Weeks gelijk, maar vooral in de Verenigde Staten en Engeland, de landen waarop hij zijn betoog grotendeels baseert, doen zich ontwikkelingen voor die zorgen baren.